

INKLUZIVNA VZGOJA UČENCEV ROMOV NA OSNOVNI ŠOLI BELTINCI

Angela Svenšek

univ. dipl. sociologinja – usm. za socialno delo

POVZETEK

Romi so v Republiki Sloveniji opredeljeni kot etnična skupnost, ki zaradi kulturne, ekonomske in socialne zaostalosti zahteva kompleksno obravnavo.

Zakon o OŠ (Ur.list RSS, št. 12/96, 33/97, 59/2001) v drugem členu navaja, da so cilji osnovnošolskega izobraževanja tudi vzgajanje za medsebojno strpnost, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin in s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi; omogočanje osebnošnega razvoja učencev v skladu z njihovimi sposobnostmi iz zakonitostmi razvoja.

Ob upoštevanju pravice do drugačnosti Romov jim je potrebno pripraviti prilagojene programe in fleksibilne oblike vzgojno-izobraževalnega dela.

Ključne besede: integracija, inkluzija

UVOD

Romi so nomadsko ljudstvo, ki je prodrlo v Evropo že pred 14. stoletjem. Predniki Romov so prišli v Prekmurje preko madžarskega ozemlja. V naselju Beltinci živi približno 60 Romov, kamor so se preselili po drugi svetovni vojni.

Pred dvema letoma smo se odločili, da začnemo z izvajanjem inovacijskega projekta Inkluzivna vzgoja učencev Romov na razredni stopnji, ki nam ga je v letu 2002 odobrilo in sofinanciralo Ministrstvo za šolstvo znanost in šport.

Na naši šoli imamo v šol. letu 2003/04 skupno 718 učencev, od tega je 18 učencev Romov na razredni stopnji. Tako kot večina romskega prebivalstva v Sloveniji, živijo tudi naše romske družine izolirano od preostalega prebivalstva, na robu naselja Beltinci. Imajo nižji bivalni standard, nobeden od staršev ni zaposlen, izobrazbena raven je zelo nizka. Dolgoletni napor, prizadevanja pri delu z Romi in iskanje najrazličnejših pristopov so prinašali rezultate, vendar so spremembe vidne na daljši rok.

PRIKAZ PROJEKTA

Projektna skupina v sestavi notranjih članov (učitelji, svetovalna služba) in zunanji partnerji smo na osnovi izhodišč, da:

- učenci Romi pre pogosto ponavljajo razred,
- pogosto begajo iz razredov,
- na začetku šolanja ne obvladajo učnega slovenskega jezika,
- socializacija poteka zelo počasi
- starši se preslabo vključujejo v različne oblike sodelovanja s šolo

oblikovali naslednje **cilje projekta**:

- inkluzirati Rome v delo in življenje šole,
- privzgojiti higiensko zdravstvene in učne navade,
- apelirati na lokalno skupnost, da se romske otroke vključi v VVO vsaj dve leti pred vstopom v šolo,
- preizkusiti nove, primernejše oblike dela v oddelkih in izven (v okviru dodatnih ur),

- razviti privlačnejši program dela interesnih dejavnosti
- osveščati strokovne delavce o nujnosti brezpogojnega sprejemanja romskega otroka,
- s primernejšimi načini in oblikami dela s starši doseči boljše sodelovanje s šolo.

Ciljne skupine našega projekta so bili:

- vsi učenci Romi na razredni stopnji,
- starši učencev Romov in
- učitelji razrednega pouka.

Z ozirom na sposobnosti učencev in ugotovljeno začetno znanje smo izdelali tedenski urnik ter izbrali naslednje oblike dela:

- 1/9 – Učenec je vključen v matični razred in dela v razredu ob občasnih pomoči javne delavke.
- 2/9 – Učenec je vključen v matični razred in dela v razredu ob občasnih pomoči drugega učitelja
- 2/8 – Učenci so vključeni v matični razred in delajo v razredu ob občasnih pomoči javne delavke.
- 3/8 – Učenci so večino časa v matičnem razredu, trikrat tedensko delajo izven razreda v manjših skupinah, kjer zapolnjujejo vrzeli, največ utrjujejo snov slovenščine, matematike. Dodatni učitelj pomaga enkrat tedensko Romom tudi v razredu.
- 4/8 – Učenci so večino časa v matičnem razredu.

Matični učitelji in izvajalci pomoči sodelujejo pri pripravi učnih načrtov za delo z romskimi učenci, nenehno se povezujejo tudi s svetovalno službo. Polovica učencev Romov je vključenih v podaljšano bivanje, vsem pa smo v šoli s sodelovanjem Centra za socialno delo M.Sobota uredili prehrano. Večina učencev pouk redno obiskuje, ob občasnih izostankih starši prinašajo tudi opravičila. Imamo pa dve družini, katerih otroka kljub našim prizadevanjem, razgovorom, opominom ne pošiljata redno v šolo.

Delo dvehletnega projekta smo sistematično spremljali. Projektna skupina se je sestajala trikrat letno. Sproti smo v timu pregledali izvedbo načrtovanih aktivnosti, na osnovi katerih smo nadaljevali vzgojno-izobraževalno delo. Ugotavljamo, da je kvaliteta dela na učnem področju višja, rezultati so vidni. Učenci delajo po romskem programu, kajti večina Romov dela trenutno po rednem programu ne zmore. V devetletnem programu imamo učenca, ki sta ves čas vključena v delo v oddelku in dobro napredujeta. Od trinajstih učencev 1., 2. in 3. razreda bodo ponavljali trije učenci, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti uspeh. Večje vrzeli v znanju so pri učencih višjih oddelkov.

Ugotavljamo, da je najbolj ustrezna pomoč učencem Romom v VVO in prva leta šolanja zaradi pravočasnega odpravljanja pomanjkljivosti pri slovenskem jeziku in socializaciji. Zato smo si prizadevali v sodelovanju z občino in VVO Beltinci, da so starši otroke vključili v predšolsko varstvo, kjer so integrirani v redne oddelke.

Vztrajamo, da so učenci Romi v razredih, v odmorih se sicer radi družijo s sebi enakimi (Romi). Viden je tudi napredek pri branju knjig in obiskovanju knjižnice.

Interesno dejavnost imamo organizirano samo za skupino Romov. Vodi jo zunanja sodelavka iz Papilot M. Sobota. Pri tej dejavnosti želimo razvijati njihove dispozicije za ritem glasbo, ples in negovati njihovo kulturo. Interesne dejavnosti smo obogatili, učenci se učijo preko igre, rišejo, pojejo, plešejo. Interesne dejavnosti zelo radi obiskujejo, to je pripomoglo tudi k boljšemu obiskovanju pouka, boljšemu počutju v šoli. Raje ostajajo v šoli kot prej. Zelo radi nastopajo sami in s svojimi sošolci, kar vpliva tudi na izboljšanje odnosov z drugimi učenci.

Ugotavljamo, da so romski učenci zelo ponosni na svoje nastope, likovne in druge aktivnosti na področju plesa, glasbe. Razveselijo se vsake pohvale, ki jih močno dviga tako v vzgojnem kot tudi izobraževalnem smislu. Takrat vidim v njihovih črnih očeh sonce in srečo, kar vsem nam, ki vlagamo veliko truda za doseg uspehov z njimi, daje novo volj in upanje.

Za delo z Romi so izrednega pomena kvalitete učitelja kot človeka, sprejemanje drugačnosti, kar nekaterim še posebej uspeva.

Na klasična srečanja (roditeljske sestanke v šolo) prihaja le malo staršev Romov. Bolj pogosti obiskovalci v romskem naselju so svetovalna služba in učitelji, ki delamo z Romi. S starši Romi se dobro razumemo, do težav prihaja predvsem ob izostankih ali pa plačilih, saj dolžnosti težje izpolnjujejo, kot pa uveljavljajo svoje pravice.

V času dvehletnega projekta smo pripravili dve delavnici s starši v decembru ter organizirali večji proslavi v aprilu za dan Romov in predstavili naše delo na razstavi tudi za zunanje partnerje (VVO, Občina Beltinci, CSD M. Sobota, šole).

V naselju prihaja dostikrat do nesoglasij med družinami zaradi različnih vzrokov, kar povzroča nemalokrat probleme tudi v šoli. Ob vseh pozitivnih premikih, ki so bili v zadnjem času storjeni, je treba znova poudariti, da je romsko vprašanje tudi danes predvsem socialno vprašanje, ki ga bo mogoče rešiti le ob usklajenem delovanju državnih in občinskih organov. Predvsem mislim tu na ustvar-

janje pogojev, da si bodo lahko Romi v večji meri služili kruh s svojim delom. Vse to bo vplivalo na kvalitetnejše premike na področju izobraževanja, kulturnega življenja, ohranjanja identitete in enakovrednega vključevanja v našo družbo.

ZAKLJUČEK

Naš cilj, inkluzirati Rome v življenje in delo šole, oblikovanje ljudi sposobnih za mirno sožitje ter privzganje vrednot, kot so multikulturalnost, interkulturalnost, spoštovanje drugačnosti, smo začeli uresničevati in dosegati rezultate. Zavedamo se, da je pot dolga, naporna. Z ustrezno usposobljenimi in motiviranimi sodelavci bo uspešna integracija (inkluzija) dosežena veliko hitreje. Z iskanjem načinov in priložnosti, da se predstavijo širšemu okolju, da v množici nesprejemljivih dejanj, skozi katera jih ponavadi gledamo in sodimo, pokažejo, da

so tudi oni sposobni, ustvarjalni, hkrati pa se lažje vključujejo v vsakdan. Za vse nas bi bila to odlična priložnost za boljši vpogled v življenje, doživljanje in občutenje učencev Romov, ki nenazadnje tvorijo delček pisanega mozaika našega življenja.

LITERATURA

Brumec, I. (1976): Vzgoja in izobraževanje Romov v občini Murska Sobota, Vzgoja in izobraževanje, Pomurska založba, Murska Sobota

Informacija o položaju Romov v republiki Sloveniji (1995): Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije št. 18/95

Janc, M. (1999): Romi v Prekmurju in njihov odnos do izobraževanja (diplomsko delo), Ljubljana, PF

Romsko društvo Romani Union MS, Romski zbornik II, Solidarnost MS 1998.